

Bachelorgradsoppgave

Digital mobbing Cyberbullying

Å forebygge digital mobbing gjennom en god skolestruktur

To prevent cyberbullying through a good school structure

Forfatter: Lena Bjørnes Hansen

GLU360

Bachelorgradsoppgave i
Grunnskolelærerutdanning 5-10. trinn

1

Lærerutdanning
Høgskolen i Nord-Trøndelag - 2015

HINT

SAMTYKKE TIL HØGSKOLENS BRUK AV KANDIDAT-, BACHELOR- OG MASTEROPPGAVER

Forfatter(e): Lena Bjørnes Hansen

Norsk tittel: Digital mobbing - Å forebygge digital mobbing gjennom en god skolestruktur

Engelsk tittel: Cyberbullying - To prevent cyberbullying through a good school structure

Studieprogram: Grunnskolelærerutdanning 5-10. trinn

Emnekode og navn: GLU360 Lærerutdanning

Vi/jeg samtykker i at oppgaven kan publiseres på internett i fulltekst i Brage, HiNTs åpne arkiv

Vår/min oppgave inneholder taushetsbelagte opplysninger og må derfor ikke gjøres tilgjengelig for andre

Kan frigis fra: _____

Dato: 25.05.2015

Lena Bjørnes Hansen

underskrift

underskrift

underskrift

underskrift

FORORD

Denne oppgaven er en del av lærerutdanningen ved Høgskolen i Nord-Trøndelag. Jeg vil starte med å gi en stor takk til veilederen min, Tove Anita Fiskum, som har vært til enorm hjelp gjennom hele prosessen ved å skrive denne oppgaven. Hun har gitt meg friheten til å bestemme selv hvordan jeg ville ha denne oppgaven, men samtidig gitt meg mye tips og råd gjennom god veiledning.

I tillegg vil jeg takke HiNT som ga meg et reisestipend slik at jeg fikk reist til USA for å gjøre de undersøkelsene jeg ville. Dette setter jeg enormt stor pris på.

Jeg vil også gi en stor takk til alle elevene ved de tre skolene jeg har vært på, som har stilt opp og svart på spørreskjemaene mine. Også en takk til lærerne ved disse skolene, som har gitt tid av sin egen undervisning slik at dette kunne gjennomføres. Miljøterapeutene på den norske skolen og Dekanen ved den ene amerikanske skolen skal også ha en takk for å ha stilt opp til mini-intervju.

Jeg vil gi en stor takk til mine fantastiske vertsførelde i USA, Dennis og Marie Hammond som har vært til stor hjelp både med å sørge for at jeg fikk gjennomført undersøkelsene, og også for at jeg nok en gang har fått bo der under mitt USA-opphold.

Min kjære samboer, Frank Sjem, fortjener også en takk som har holdt ut med meg under en stressende periode, samt at han var til enorm hjelp når det kom til å systematisere spørreskjemaene og få disse inn på SPSS.

Til slutt vil jeg også takke Lene Trapnes og Unn Eirill Bjørnes som har hjulpet meg med korrekturlesing.

Også andre personer som har vært involvert i denne bacheloroppgaven, fortjener en stor takk!

25.052015

Lena Bjørnes Hansen

SAMMENDRAG

Digital mobbing er et stort problem blant dagens barn og unge. Det er en forholdsvis ”ny” måte å mobbe på, og det blir derfor også en ”ny” måte for oss lærere å håndtere mobbingen på. Det finnes mange grufulle eksempler på konsekvenser av digital mobbing, så det er derfor et viktig tema som bør tas seriøst. Det jeg ville finne ut av var hvordan ulike skolestrukturer er med å påvirke graden digital mobbing, så problemstillingen ble derfor: *Kan skolestruktur være med på å forebygge digital mobbing?*

I teoridelen ligger fokuset på ulike forebyggingstiltak en skole kan gjennomføre, både formelle tiltak og uformelle tiltak. For å finne ut hva ulike skoler og skolestrukturer faktisk gjør med tanke på digitale mobbesaker og forebygging av mobbingen ble det utført spørreundersøkelser. I overkant av 400 spørreskjema ble til sammen delt ut på tre ulike skoler. En skole i Norge og to skoler i USA. Dette var spørreskjema med hovedsaklige lukkede spørsmål, med forhåndsbestemte svaralternativer, men det var også noen innslag av åpne spørsmål. I tillegg ble det utført to mini-intervju for å se om det skolen sier de gjør og det elevene oppfatter at faktisk blir gjort, stemmer over ens.

Det en kunne se ut fra disse undersøkelsene var at det er betydelig mer digital mobbing på de utvalgte skolene i USA, og det er også store forskjeller i hvordan skolen velger å sanksjonere denne mobbingen. I tillegg er det også noen forskjeller i hvorvidt skolen gir opplæring i fornuftig bruk av internett, og om elevene mener denne er med på å forebygge den digitale mobbingen. På en av skolene er det også en forskjell i hva lærerne sier at de gjør med tanke på konsekvenser av mobbingen, samt opplæring av digitale medier, i forhold til hva elevene sier at blir gjort.

Det man kan konkludere med etter denne undersøkelsen er at viktigheten av forebygging fra skolen sin side er enorm. Også det at det kan virke som den uformelle forebyggingstaktikken gir et resultat av mindre folk som utøver mobbing. Ord som empatiutvikling og holdningsarbeid står sterkt innenfor den uformelle forebyggingstaktikken. De indre prosessene inne i hver enkelt elev er det som til syvende og sist kan være med på å få slutt på mobbingen

INNHold

1.0 INNLEDNING	1
1.1 Problemstilling og avgrensning av oppgaven.....	1
2.0 TEORIDEL	2
2.1 Barn og unges mediehverdag.....	2
2.2 Hva er mobbing?.....	3
2.3 Nettmobbing.....	4
2.4 Uformelle forebyggingstiltak.....	5
2.5 Formelle forebyggingstiltak.....	8
3.0 METODE	10
3.1 Kvantitativ forskningsmetode.....	10
3.2 Utvalg.....	10
3.3 Spørreskjema og mini-intervju.....	11
3.4 Analyse.....	12
3.5 Etske betraktninger.....	12
3.6 Validitet og reliabilitet.....	12
4.0 RESULTATER	13
4.1 Har du opplevd å bli plaget på internett?.....	13
4.2 Hvor ofte blir du plaget på internett?.....	14
4.3 Hva gjør skolen hvis de får høre at det foregår mobbing?.....	15
4.4 Har du fått opplæring i bruk av digitale medier på skolen/ Tror du denne opplæringen er med på å forebygge mobbing?.....	16
4.5 Har du gjort noe på nett som du tror har ført til at noen har blitt såret?.....	17
4.6 Har du noen gang vurdert å slette din profil på digitale plattformer?.....	18
4.7 Resultat av mini-intervju.....	18
5.0 DRØFTING	19
5.1 Hovedfunn.....	19
5.2 Forskjeller mellom skolesystemene, og utfordringer ved dette.....	19
5.3 Forskjell mellom forebyggingsmetoder.....	19
5.4 Hva skolen faktisk gjør med tanke på opplæring av digitale medier, og virkningen av dette.....	22
5.5 Barn og unges bruk av digitale plattformer.....	23
6.0 METODEKRITIKK OG FEILKILDER	24
7.0 KONKLUSJON	25
8.0 LITTERATURLISTE	26
9.0 VEDLEGG	28

ANTALL ORD: 10 357

1.0 INNLEDNING

1.1 PROBLEMSTILLING OG AVGRENING AV OPPGAVEN

Denne oppgaven vil belyse temaet nettmobbing, et meget aktuelt tema og en forholdsvis ”ny” måte å utøve mobbing på. Dermed er det også et forholdsvis ”nytt” problem vi som kommende lærere og også foreldre må forholde oss til og ta tak i. Mobbing rammer mange, er et stort problem på verdensbasis, og foregår på en rekke forskjellige måter; fysisk, psykisk og på digitale plattformer.

Grunnlaget for valg av tema baserer seg på at dette er et fenomen som forekommer i økende grad, og grufulle eksempler på hvilke konsekvenser dette kan medføre dersom det ikke oppdages og tas fatt i i tide, kommer stadig oftere frem i dagens lys. Et eksempel er den britiske jenta Hannah Smith som på høsten 2013 tok sitt eget liv etter langvarig mobbing gjennom digitale medier, og da hovedsakelig nettstedet Ask.fm (Sønsteby, 2013). Hannah er bare en av mange unge som har valgt å ta sitt eget liv grunnet sjikanering på nett. Ofre for nettmobbing får, i motsetning til ofre fra ”vanlig skolegårds mobbing”, aldri fred. Disse individene kan plages ved alle døgnets tider, og får ikke pause fra mobbingen når de går hjem fra skolen i 14-tiden. Dette utgjør nok den største forskjellen mellom ”vanlig mobbing”, altså fysisk/psykisk mobbing, og nettbasert mobbing.

Denne oppgaven vil gå nærmere inn på hvorvidt skolesystemet kan bidra til å påvirke alvorlighetsgraden av mobbingen. Har klassemiljø, lærere, struktur og selve skolesystemet en innvirkende rolle når det gjelder digital mobbing, samt forebygging av dette? Jeg vil også legge vekt på om skolesystemene har forskjellig innvirkning på de forskjellige kjønnene. Problemformuleringen blir derfor som følger; *Kan skolestruktur være med på å forebygge digital mobbing?*

I hovedsak vil det forskes på forskjellene mellom skolestrukturene i to nasjoner; USA og Norge. Er det en form for skolestruktur som gir mer eller mindre mobbing? I så fall, hvilken og hvorfor? Da jeg gikk inn i denne prosessen hadde jeg en formodning om at en ville se et mindretall av mobbeofre på de utvalgte skolene i USA i forhold til den norske skolen. Dette på grunnlag av personlige erfaringer med skolegang i USA, hvor det var klart strengere regler for mobilbruk enn hva man kan se på diverse norske skoler.

2.0 TEORIDEL

2.1 BARN OG UNGES MEDIEHVERDAG

Per dags dato, er barn og unge alltid pålogget nett! Det er ikke som det var for bare ti år tilbake, da man fysisk måtte gå bort til hvor datamaskinen var satt opp, slå den på, og smøre seg med tålmodighet mens den skrudde seg helt på, før man kunne koble seg til internettet. Nå finnes alkens digitale medier hvor man kommer seg på nettet på et blunk. Det mest vanlige blant unge i dag, er smarttelefonen som alltid befinner seg i bukselomma. Med denne er det digitale livet kun et tastetrykk unna. Det er nettopp dette som gjør at barn og unge nå til dags konstant er pålogget nettet. De har muligheten 24 timer i døgnet, 7 dager i uka.

Unge nå til dags kan man kalle *Digitalt Innfødte* (Prensky 2001, s. 1). Dette er de som har vokst opp med digitale medier, i kontrast til foreldregenerasjonen som Prensky kaller *Digitale Innvandrere*. Disse har måttet lære seg å bruke digitale medier i voksen alder. Det vil naturligvis være en kløft mellom de Digitalt Innfødte og Digitale Innvandrerne. Digitale Innfødte går til internettet for alt. Er det noe de lurer på eller ikke forstår, kan de enkelt finne svar på dette gjennom å "Google" det. Dette er derimot ikke noe som ligger i blodet hos de Digitale Innvandrerne. For å se på disse typene mennesker i sammenheng med digital mobbing, kan man trekke den slutningen at det hadde vært enklere for foreldre og foresatte, altså de Digitale Innvandrerne, å følge med og "beskytte" barna sine dersom den digitale kløften hadde vært mindre.

I og med at den digitale verdenen har skutt fart de siste årene, har også mulighetene for digital tilgjengelighet økt kraftig. Nå når man ikke kun gjennom e-post og lignende lengre, det finnes flust av muligheter. Sosiale medier som Facebook, Instagram, Snapchat og Twitter er bare et utvalg av disse digitale plattformene voksne har mulighet til å nå hverandre gjennom. Dog er det er ikke bare voksne som evner å ta i bruk disse digitale plattformene. Også barn og ungdommer kan melde seg inn på slike sider. Disse nettsidene har i utgangspunktet en aldersgrense på 13 år, men hvordan overholdes dette? Man kan daglig se eksempler på barn yngre enn 13 år på slike nettsider. Reelt sett kan barn i alle aldre komme seg på slike sider så lenge de vet å manøvrere seg rundt på en pc, eller et annet digitalt medie, noe som barn helt ned i 2årsalderen vet nå til dags, og så lenge foreldrene ikke går inn og setter en stopper for det (Regjeringen, 2007). Det kan trygt sies at det ikke er mangel på tilgjengeligheten på digitale medier og plattformer, men hva kan man si om bruken av disse sidene blant unge nå

til dags?

2.2 HVA ER MOBBING?

Ordet mobbing har mange forskjellige definisjoner, men psykologiprofessoren Peter K. Smith ved universitetet i London har presentert en oversikt over de ulike typene av mobbing. De er som følgende:

1. Fysisk mobbing: slag, spark, knuffing og stjeling eller ødeleggelse av eiendeler
 2. Verbal mobbing: erting, håning og truing
 3. Sosial ekskludering: systematisk ekskludering/utfrysning fra sosiale grupper
 4. Indirekte/relasjonell mobbing: ryktespredning og å sørge for at andre ekskluderer
 5. Digital mobbing/Cyber mobbing med bruk av ny teknologi som SMS, e-post, internett osv.
- (Moen, 2014, s. 18)

Dan Olweus skriver i boken sin "Mobbing i skolen" at ordet mobbing kommer fra den engelske ordstammen "mob", altså en stor, anonym gruppe mennesker som er aktive. Men at mobbing også kan oppstå når en enkelt person plager eller trakasserer en annen person. Det viser seg nemlig fra forskning foretatt av Olweus at mange barn og unge oppgir at det hovedsakelig er én person som står for trakasseringen. Ser man derimot to gutter i en slåsskamp hvor begge har like stor skyld i denne, kan det ikke kalles mobbing. Mobbing er noe som oppstår når det er en maktubalanse inn i bildet; den som blir utsatt for de negative handlingene har vanligvis ikke så lett for å forsvare seg og er ofte hjelpeløs ovenfor den eller de som plager ham eller henne. Følgende sitat er Olweus' definisjon av mobbing;

"En person er mobbet eller plaget når han eller hun, gjentatte ganger og over en viss tid, blir utsatt for negative handlinger fra en eller flere andre personer." (Olweus, 1992, s. 17)

Ofte tolkes mobbing ut ifra et personfenomen, altså at mobbingen individualiseres. Da fokuserer man på mobberen, og tilskriver ham eller henne visse personlighetsmessige og sosiale egenskaper. Dette kan for eksempel være en viss type oppdragelse, eller at eleven har opplevd vold i hjemmet. Når det individualiseres kan det også fokuseres på ofret; at han eller hun har visse egenskaper som gjør at akkurat han eller hun skal være større utsatt for mobbing, eksempelvis liten av vekst, beskjeden, dårlig selvoppfattelse eller redd for å ta igjen ved provokasjon. Dette er begge eksempler på at mobbingen individualiseres, og at ofte

hjelper det å ta tak i problemet ved kilden, altså unnlate å involvere flere enn nødvendig for å få en rettferdig løsning på problemet (Imsen, 2012, s. 142).

Mobbing kan også tolkes ut fra en annen vinkel, altså som et sosialt fenomen. Dette er hvor trakasseringen skjer som et ledd i maktutøvelsen fra en enkelt elev eller en gruppe elever for å oppnå eller å opprettholde en viss sosial status blant elevflokkene. Ofte bruker disse elevene, altså mobberne, terror for å skaffe seg en posisjon blant "flokkene" (Imsen, 2012, s. 143).

Denne typen mobbing kan være vanskeligere å oppdage, da den gjerne utøves av de "pene barna" som ikke passer inn i det typiske bildet av en mobber, de populære barna som også kan være godt likt blant lærerne. Disse kan noen ganger opprettholde sin status gjennom terror og frykt. For eksempel frykt for å bli utstøtt og få usanne rykter spredt om seg selv hvis en ikke gjør som mobberne sier. Dette er en type mobbing som enten bør tas tak i ved at man tar for seg hele flokken som står for mobbingen, og/eller at man rett og slett tar en prat i fellesskap med alle elevene om hvordan det er akseptabelt å forholde seg til andre mennesker.

2.3 NETTMOBBING

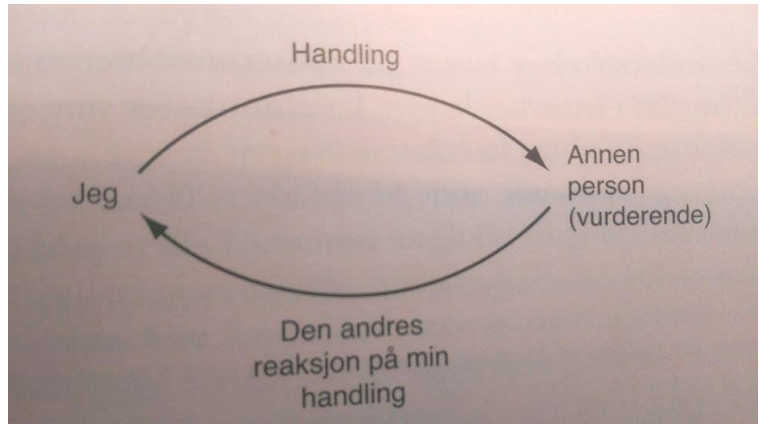
I følge en studie utført i 2001 var det kun en svak korrelasjon når man så på sammenhengen mellom det å bli mobbet på tradisjonell måte, altså skolegårds-mobbing, og selve nettmobbingen. Det var derfor ikke signifikant. Også når det kommer til det motsatte, altså å mobbe andre på en tradisjonell måte i forhold til nettmobbing; denne sammenhengen var også ganske svak (Roland, 2014, s. 37). Så i følge denne studien, utført for 14 år siden, var det ikke en signifikant sammenheng mellom verken de som var ofre eller de som var utøvere av tradisjonell mobbing og nettmobbing.

I undersøkelser gjort i senere tid kommer det frem at dette ikke nødvendigvis stemmer lengre. Med en sterk korrelasjon, ser man at de som mobbes på tradisjonelt vis også har høy risiko for å bli mobbet på nettet. Dette går begge veiene. Det samme gjelder også for å plage andre; gjør man det ene, så gjør man også svært ofte det andre (Roland, 2014, s.39).

En av de største forskjellene på tradisjonell kontaktmobbing og nettmobbing er at mobberen og ofret ikke står ansikt til ansikt, og mobberen vil derfor ikke være i stand til å se hvordan mobbeofferet reagerer på plagingen. Ofret vil heller ikke være i stand til å observere kroppsspråket til mobberen før, under og etter episoden. Dette er en faktor som er svært

avgjørende, for ofte kan mobbere tro at de ikke gjør eller sier noe som kan skade noen, men så ender de opp med å gjøre det allikevel. Noen ganger trenger ikke hensikten å være vond, men på grunn av at ofret ikke er i stand til å lese kroppsspråket til mobberen, kan det likevel være sårende. Man kunne i en slik situasjon unngått opplevelsen av mobbing dersom det hadde foregått ansikt til ansikt. Her kommer

speilingsteorien inn i bildet. Mannen bak denne teorien er den amerikanske filosofen og pedagogen George Herbert Mead (1863-1931). Mead legger ikke like stor vekt på selve individet og dets handlinger som han gjorde med den gjensidige vekselvirkningen og

påvirkningen som skjer mennesker imellom. Derfor kan menneskelig adferd forstås gjennom samhandling individer imellom (Imsen, 2012, s.37). Det som menes med dette er at ens adferd er basert på andres ”tilbakemeldinger” gjennom samhandling. Man observerer ikke seg selv direkte, dette er noe man gjør gjennom andres reaksjoner. På grunnlag av andres reaksjoner på våre handlinger kan en ”leve seg inn” i hvordan andre personer vurderes oss. Det er dette som danner den objektive selvoppfatningen. Denne prosessen er som nevnt tidligere kalt *speilingsteorien* (Imsen, 2012, s. 419). -En speiler seg i andre folk sine reaksjoner, og det former ens eget syn på seg selv (se figur 1). En slik prosess er vanskelig å få til gjennom internett. Som mobber ser man ikke ofret sine reaksjoner, og da er det vanskelig å få til å ”speile seg” og se at det man gjør mot ofret gjør at en selv er en mobber.

Det er ikke en selvfølge at fordi om en person mobber en annen person på tradisjonelt vis, så vil han eller hun ”speile seg” i reaksjonene og ta til seg disse og dermed endre adferd. Det er nemlig ikke alle man speiler seg i. Ikke alle betyr like mye for en i speilingsprosessen. Som oftest er det *signifikante andre* som betyr mest under speilingsprosessen (Imsen, 2012, s. 420). Disse signifikante andre er ofte personer man ser opp til. Til tross for at det oftest er signifikante andre man speiler seg i, vil også empati spille inn for en del personer. Det er da man kan oppleve at en plager endrer adferd grunnet reaksjonen til ofret.

2.4 UFORMELLE FOREBYGGINGSTILTAK

Hvordan skal man da stoppe mobbingen? Det finnes flere måter å angripe en mobbesituasjon

på, men ingen fasit på hva som er den beste metoden. Har det allerede oppstått mobbing må man fokusere på å få slutt på denne, mens det under hele skolegangen er viktig at det blir fokusert på forebygging av mobbing.

Mobbing har mange forskjellige stadier. Det er enklest å ta tak i, i en av de første fasene (se vedlegg 1). Går det for langt vil mange flere være involverte og det vil bli vanskeligere å komme til bunns i problemet. Derfor er det viktig å ta tak i det tidligst mulig, og også jobbe for å få slutt på mobbingen. Uformelle tiltak skolen kan gjøre for å forhindre og forebygge mobbing er; empati og relasjonsbygging, tydelige voksne, konsistens, autoritativ klasseledelse og holdningsarbeid, (Roland, 2014).

Ordet empati kommer fra det greske ordet "empathia" og har oversettelsen "innfølelse". Det man kan legge i dette ordet er opplevelses- eller følelsesmessig å "vite" hva et annet menneske føler i et gitt øyeblikk. En får kunnskap i et annet individs følelsetilstand. En kan sette seg inn i en annen persons situasjon (Holm, 2001, s. 58). Empati handler i hovedsak om å ta imot og forstå følelsesbudskap. Her kommer kroppsspråket inn i bildet. Interessen for menneskers kroppsspråk er en av de faktorene som har bidratt til at følelser ikke lenger i samme grad som før betraktes som noe som kun finnes inne i en person.

For å kunne mentalisere om en annen persons følelser og tanker, altså å "se bak" og sette seg inn i personens perspektiv, kreves det en oppfatning om at andre har det som kalles for sjelsliv, eller *theory of mind*. Det betyr at man må forstå at andre har følelser, ønsker, oppfatninger, motiver, tanker og minner (Gilbert, 2011, s. 252). For at barn skal kunne få denne oppfatningen krever det at visse fysiologiske behov, slik som uskadete forbindelser mellom spesielle områder i hjernen, må være oppfylt. Hos barn hvor denne delen av hjernen er uskadd, vil oppfatningen av at andre menneskers har følelser bli utviklet i toårsalderen. Men det er ikke før i fireårsalderen at barn kan begynne å sette seg inn i at andre mennesker kan ha andre oppfatninger enn hva en selv har. Først i seksårsalderen kan barn begynne å forstå at andre har ulike synspunkter enn seg selv, og ikke før i tolvårsalderen begynner barna å utvikle evnen til å se for eksempel moralske og etiske perspektiver (Holm, 2001, s. 97). Det som kan være med på å påvirke denne utviklingen kan være risikofaktorer slik som emosjonelt mistilpassede barn, mishandlede barn eller andre familiesituasjoner (Olsen & Traavik, 2010). Hvis fokuset på følelser og empati har blitt neglisjert under oppdragelsen, kan

man ikke forvente at barnet er like utviklet på dette planet som gjevnaaldrende som har hatt foreldre hvor dette er blitt praktisert under oppdragelsen.

Dette er da faktorer som er med på å påvirke mobbing. Man kan trekke slutningen om at barna som mobber ikke har like godt utviklet empati som andre barn. Ut ifra det som nettopp er nevnt kan man se at man ikke alltid skal slå hardt ned på selve mobberen, men at det også er uhyre viktig med et foreldresamarbeid; Da det ofte kan være mangel på stimulering av følelser og empati i hjemmet hvor en person som utøver mobbing har vokst opp.

Noe annet som er særdeles viktig i jobbingen mot å forebygge mobbing, er *tydelige voksne* (Roland, 2014). En lærer må være tydelig på hva som er ønsket adferd og hva som ikke er akseptabelt. Det holder ikke å rose positiv adferd og gå ut fra at dette automatisk vil forhindre negativ adferd. En må være tydelig på hva en forventer av elevene. En måte å gjøre dette på er å si hva som forventes, samtidig som at en selv, som lærer, opptrer som et godt forbilde. Dette skaper *konsistens*, det at man som lærer klarer å vise de samme holdningene på ulike arenaer. Det hjelper ikke å stå i klasserommet og fortelle hvordan elevene skal oppføre seg mot andre, for så å på privat tid oppføre seg stikk motsatt av det en selv har preket. I tillegg er det viktig å hele tiden ha et fokus på hvordan en skal oppføre seg i samspill med andre. Hvis dette er noe man kun har fokus på i noen minutter hver uke eller måned, for så å ikke bry seg i det hele tatt om det ikke følges resten av tiden, vil det ikke være en konsistens over det hele. Og det vil være vanskelig for elevene å ta det seriøst. I tillegg kan man trekke den slutningen om at det å være en *autoritativ* voksenfigur i forhold til en autoritær person, kan være fordelsaktig (Høiby, 2002). Er man en person som utøver tvang og frykt for å oppnå det man vil i klassen, er man ikke et godt forbilde. Da kan det være lett for elevene å se at dette er en metode for å få det man vil på, og kan dermed ende opp med å adoptere denne metoden selv. Derfor vil det være et bedre alternativ å være en autoritativ lærer i stedet; altså en målrettet person som baserer seg på rasjonelle argumenter og som også viser omsorg ovenfor elevene sine. Dette er noe som skaper tillit, noe som er selve bærebjelken i måten å drive klasserommet på, for den autoritative læreren. Dette er en type menneske elever kan se opp til å ha som et forbilde, og også som en *signifikant andre*.

Elever bør også, gjennom undervisning og aktivt *holdningsarbeid*, utvikle gode vaner knyttet til bruken av sosiale medier (Torkelsen, 2013). Det er derfor opp til læreren å legge opp til

arenaer hvor det kan diskuteres ulike ting, og hvor læreren fokuserer på hvordan alle er forskjellige, men at en skal respektere hverandre uansett. Det er også viktig å gi elevene en opplæring i fornuftig bruk av internett. Det er ingen vits i å forby elevene å bruke spesifikke nettsider, men heller fokusere på å lære elevene hvordan de skal oppføre seg på disse sidene. Det som da er viktig er lærere med en digital kompetanse. Elever har digital kompetanse som en av de fem grunnleggende ferdighetene de skal kunne (Lund, 2015), og det bør derfor også være et krav om at lærerne også følger med på de digitale trendene (Kjølleberg, 2015). Dette vil nemlig være en svært viktig del av forebyggingen av digital mobbing, nemlig kunnskap innenfor dette feltet fra læreren sin side.

2.5 FORMELLE FOREBYGGINGSTILTAK

Andre tiltak som skolen kan komme med er typiske formelle forebyggingstiltak, slik som: rutiner og prosedyrer, konsekvenser/sanksjoner, faglig fokus, elevsamtaler og foreldresamarbeid.

I tillegg til hvordan en lærer er som person er det også viktig hva man gjør i klasserommet. For det første er det viktig med *rutiner og prosedyrer*. I følge opplæringsloven § 9a heter det at skolen aktivt og systematisk skal jobbe for å fremme et godt psykososialt miljø, hvor hver enkelt elev skal oppleve en trygghet og en sosial tilhørighet (Lillejord, Manger & Nordahl, 2012, s. 110). Det som menes med dette er at man som lærer kan ha rutiner hvor en har samtaler med hver elev angående mobbing, eller at man har en strukturert start på hver undervisningstime. I tillegg bør det settes av tid på hvert foreldremøte til å snakke om temaet mobbing. Med prosedyrer menes det at skolens personale bør inneha en kjennskap til hva som skal gjøres når det oppstår mobbing. Ofte har hver skole en egen perm hvor disse prosedyrene er beskrevet. Alle lærere bør ha kjennskap til denne.

Videre må man tenke på hvilke *sanksjoner* mobbingen skal få. Er den behavioristiske strenge ytre kontrollen, hvor barnet blir utvist den beste metoden? Eller er det andre sanksjoner som vil gi et bedre resultat? Hvis mobberen er en typisk tenåring vil ikke utvisning være en stor straff, for det betyr bare noen ekstra dager fri fra skolen. Så i slike tilfeller vil nok en annen form for sanksjon gi et bedre utfall. Uansett hva man gjør, må man være tydelig på at mobbingen ikke er akseptabel. Ofte kan det være lurt å gi sanksjoner som er ubehagelige for mobberen. Eksempelvis at foreldrene må følge vedkommende til og fra skolen, eller at

vedkommende må gå sammen med en voksenperson i hvert friminutt i en periode. Sanksjoner som dette vil oftest fungere bedre i det lange løp, enn å utvise eleven (Roland, 2014, s.163).

Det å ha *faglig fokus og god organisering* er noe som også kan være noe som er med på å forebygge mobbing (Roland, 2014). Faglig fokus og en lærer som gjør stoffet spennende sørger for at elevene ikke ”har tid” til å planlegge mobbingen. Derfor holder det ikke å være en lærer som kan veldig mye innenfor sitt fagfelt, og kun fokuserer på å undervise om dette for elevene sine. Det viktigste er å skape varierte og spennende undervisningsmetoder. I tillegg til det faglige fokuset er det særdeles viktig å fokusere på å danne et godt fellesskap i klassen. Blir man venn med alle i klassen kan det automatisk føre til mindre mobbing; for ingen vil vel mobbe sine venner!

I tillegg til dette er *Elevsamtaler* noe som bør gjennomføres av kontaktlæreren kort tid etter skolestart på høsten (Lassen & Breilid, 2010). Læreren vil da få et innblikk i hvordan denne eleven er som person, og det vil også oppheve anonymiteten mellom lærer og elev. En elevsamtale er en god måte å skape gode relasjoner mellom lærer og elev, og de vil også få et mer personlig forhold seg imellom. Dette er et formelt møte, og kan ses på som utrolig viktig fra eleven sin side. Er det noe han eller hun har vurdert frem og tilbake om skal fortelles læreren, er dette det rette tidspunktet å gjøre det på. Da kan det bli tatt tak i før det eventuelt eskalerer. Det er også en måte for læreren å vise at ”jeg ser deg”. Noe som vil virke betryggende for eventuelle mobbeofre samt at det kan gjøre at mobbere vil tenke seg om to ganger før de mobber, siden de vet at læreren holder et øye med ham eller henne (Roland, 2014). Læreren bryr seg jo om sine elever, og man vil helst beskytte elever mot mobbing, samt at man vil vise mobberne at de ikke behøver å mobbe for å få oppmerksomhet og for å bli likt.

Til slutt skal det nevnes at *foreldresamarbeid* er noe som bør være naturlig for en lærer å få til best mulig. Har man en god tone med foreldrene, og er vant med å ha jevnlig kontakt med de, vil det være litt mindre skremmende å ta den ubehagelige telefonen hvor en forteller at deres barn mobber. Men uansett hvordan en gjør det, vil det nok være en ubehagelig telefonsamtale å ta. Man må bare huske at det må gjøres, for det er det beste for elevene. Man kan også kalle inn både foreldrene til mobberne og mobbeofret til møte hvor en diskuterer hva man kan gjøre for å hjelpe begge partene (Roland, 2014, s. 160).

3.0 METODE

3.1 KVANTITATIV FORSKNINGSMETODE

Denne forskningsmetoden er hovedsakelig positivistisk, hvor spørsmålene på spørreskjemaet var kategorisert på forhånd. Noen av spørsmålene var åpne, og ble dermed satt i kategorier etter undersøkelsene ble gjort. Dermed kan en si at den er positivistisk med et lite innslag av konstruktivistisk tilnærming.

3.2 UTVALG

Spørreskjemaene for denne forskningen ble delt ut på tre forskjellige skoler. Den ene var en ungdomsskole i Nord-Trøndelag, hvor 195 elever med en snittalder på 13,53 år svarte på spørsmålene. De to andre skolene var to High Schools, altså skoler med elever fra 9. til 12. klasse, hvor 207 elever med en snittalder på 14,66 år svarte. Disse skolene ligger i Ohio, USA.

De fleste vet hvordan det norske skolesystemet er bygd opp, altså med faste klasser og kontaktlærere og slik. Det er ikke samme situasjon i USA. Derfor kommer det en kort beskrivelse av skolesystemet i både USA og Norge, slik at det lettere kan sammenlignes; Norge: ett trinn på en norsk, forholdsvis stor skole, er ofte delt opp i noen team, som igjen blir delt opp i for eksempel to klasser på ca 25 elever. Alle elevene har en kontaktlærer som har et ekstra ansvar for sine kontaktelever. Elevene har sin egen klasse som de har de fleste fagene sammen med, bortsett fra noen unntak, slik som valgfag og språk. Lærerne har flere forskjellige fag de underviser i, og går derfor til forskjellige klasserom og trinn hvor de har ansvar for undervisningen. Ukeplanen legger opp til varierte dager, og ofte legges det opp til dobbeltimer (90 minutter) med undervisning, særlig i basisfagene Norsk, Matematikk og Engelsk.

USA: her deles ikke hvert trinn opp i flere klasser. Her melder barna, i samarbeid med foreldre/foresatte seg opp til de fagene de ønsker å ta, og deretter fletter skoleadministrasjonen sammen en timeplan som passer for hver enkelt elev. Hver dag består av de samme fagene til samme tid. En skoletime kan for eksempel være 37 minutter. Deretter får elevene 4 minutter på å gå fra det ene klasserommet, hente bøkene for det neste faget, og komme seg på plass i det neste klasserommet. Slik er hele dagen, bortsett fra en matpause midt på dagen på ca 20 minutter. Lærerne har ansvar for kun ett fag, og deres kontor er selve

klasserommet. Det er deres stasjon. Dermed gjennomfører lærerne ofte samme undervisningsopplegg for de forskjellige klassene som er innom klasserommet, ca 6-7 ganger om dagen. Det dette gjør er at elevene ikke har en fast klasse som de tilhører, i og med at hver elev har en spesialtilpasset timeplan som kun gjelder for nettopp denne eleven. Elevene har heller ikke en kontaktlærer å forholde seg til på disse skolene.

3.3 SPØRRESKJEMA OG MINI-INTERVJU

På alle tre skolene ble spørreskjemaene delt ut uten at de fikk særlig informasjon om dette, for hensikten var at det ikke skulle oppstå noen form for påvirkning fra læreren sin side. De fikk kun beskjed om å svare ærlig og anonymt på spørsmålene. Selve utfyllingen av spørreskjemaene tok ca 7-10 minutter.

Spørreskjemaene har 21 spørsmål (se vedlegg 2 og 3) hver, med hovedsakelig lukkede spørsmål med svaralternativer, men det er også tatt med noen åpne spørsmål. Dette for å gi elevene mulighet til å fortelle ting, som eventuelt ikke står oppført som spørsmål eller svaralternativ. Også fordi at noen av spørsmålene egnet seg ikke å dele opp i kategorier på forhånd. Dette ble gjort i ettertid da alle spørreskjemaene var svart på og de ble gjennomgått. Spørreskjemaene startet med enkle spørsmål, slik som kjønn, alder, antall digitale medier, osv. Dette for at spørreskjema bør åpne med lette, ufarlige og nøytrale spørsmål, slik at den som svarer skal få en enkel start på utfyllingen (Ringdal, 2007, s.185). Hadde en valgt å starte med vanskelige eller ubehagelige spørsmål kunne man ha endt opp med en god del elever som hadde blitt avskrekket av spørsmålene, og heller utelatt å svare på spørreskjemaet. Derfor er det viktig å tenke over rekkefølgen man stiller spørsmålene i.

Det norske spørreskjemaet ble laget i samarbeid med veileder, hvor det ble diskutert hvilke spørsmål som var aktuelle å ha med, og hvilke spørsmål som kunne kuttes ut. Det engelske ble oversatt i samarbeid med en amerikansk lærer, dette for å få en mest mulig korrekt oversettelse slik at det engelske og det norske spørreskjemaet skulle være mest mulig likt.

Mini-intervjuet gikk ut på to spørsmål, ”har dere noen form for opplæring i fornuftig bruk av internett” og ”hvilke konsekvenser får det hvis det oppdages nettmobbing?”. Disse spørsmålene ble i USA spurt Dekanen for studentene, og i Norge svarte Miljøterapeuten på disse spørsmålene.

3.4 ANALYSE

For å analysere dataene som var samlet inn, ble det sett på som fordelsaktig å bruke programmet SPSS – *Statistical Package for the Social Sciences*, og da versjon 21 (Ringdal, 2007, s 231). I SPSS er det en kombinasjon av både enkle menystyringer for nybegynneren og et programmeringsspråk for mer erfarne brukere. Grunnen for at nettopp dette programmet ble valgt er for at det skulle være mulig å se på forskjellige aspekter av spørreskjemaet. Her kunne en ved et enkelt tastetrykk isolere en spesifikk nasjon, eller et spesifikt kjønn, og fortsette analysen ut ifra det valget. Dette er noen av grunnene til at SPSS ble valgt som analyseringsverktøy i forhold til Excel. –Man kan velge å sammenligne flere forskjellige spørsmål, for så å se på signifikansen av disse.

I analysen av disse spørreskjemaene ble funksjonene ”Crosstabs” under ”Deskriptive Statistics” brukt, altså krystabeller hvor det blir regnet ut antall personer som har svart å hvert alternativ, osv. Det er også brukt funksjonen ”Independent-Samples T Test” under mappen ”Compare Means”. Dette er en statistisk test og her regnes det ut et gjennomsnitt av svarene. Man får blant annet også oppgitt signifikansen av resultatene.

3.5 ETISKE BETRAKTNINGER

I og med at disse spørreskjemaene omhandler mobbing, noe som regnes som et særdeles sensitivt tema, var det viktig at disse skulle være anonyme. I tillegg hadde det ingen betydning for resultatet hvem hver enkelt var. Det som var viktigst var å se forskjellen på skolekulturene i de to nasjonene, samt at det også var mulig å kunne sammenligne de ulike kjønnene.

Dette var også en frivillig spørreundersøkelse, så om det hadde vært noen som hadde hatt noen motsetninger for å svare, var det absolutt ingen tvang. I og med at det omhandlet et slikt sensitivt tema, hadde det kunne vært naturlig at noen ikke ville ha svart på det. Det spørsmålet som kanskje var mest ubehagelig å svare på for noen som faktisk har blitt mobbet på nett er nok spørsmål 9, ”Hva går plagingen ut på?”. Dette var det noen som valgte å unnlate å svare på, selv om de hadde svart at de har opplevd å bli mobbet, og det er helt greit.

3.6 VALIDITET OG RELIABILITET

Et annet ord for validitet er gyldighet, og her ser man på hvorvidt man har målt det man faktisk ville måle. Reliabilitet, eller pålitelighet, sier noe om gjentatte målinger med samme måleinstrument ville gitt samme resultat (Ringdal, 2007). Høy reliabilitet er en forutsetning for høy validitet. I dette tilfellet er det spurt mange og varierte spørsmål, dette for å sikre at

man finner ut det man faktisk lurer på. Det ble funnet mest hensiktsmessig å bruke spørreskjema for å finne svar på denne problemformuleringen, i forhold til intervju. Det for å få flere elever sine svar, slik at man kan generalisere, i forhold til noen få intervju hvor det vil være vanskelig å sammenligne og generalisere. En grunn til at man ikke kan generalisere funnene for hver enkelt nasjon er for at den ytre validiteten ikke er av et stort nok omfang. I og med at undersøkelsene er gitt ut ved kun tre skoler til sammen. Men man kan se noen tendenser ved enkelte funn som gjør at man kan våge seg til å generalisere innefor de forskjellige skolekulturene i de to nasjonene. Når det kommer til reliabilitet vil man få omtrent de samme svarene om man hadde delt ut de samme undersøkelsene nok en gang. Dette for at elevene ikke fikk noe informasjon fra lærer i forkant av undersøkelsene, annet enn at de skulle svare ærlig. Alle elevene fikk også oppgitt en definisjon av digital mobbing på spørreskjemaene, slik at de skulle ha samme grunnforståelse av begrepet før de svarte.

RESULTATER

4.1 HAR DU OPPLEVD Å BLI PLAGET PÅ INTERNETT?

Omfang av personer som har blitt mobbet på nett

		Har du opplevd å bli plaget på internett?		
		Ja	Nei	Total
USA	Count	66	141	207
	Percent	31,90 %	68,10 %	100,00 %
Norge	Count	16	179	195
	Percent	8,20 %	91,80 %	100,00 %
Gutt(Nor)	Count	5	75	80
	Percent	6,20 %	93,80 %	100,00 %
Jente(Nor)	Count	11	103	114
	Percent	9,60 %	90,40 %	100,00 %
Gutt(USA)	Count	26	90	116
	Percent	22,40 %	77,60 %	100,00 %
Jente(USA)	Count	40	51	91
	Percent	44,00 %	56,00 %	100,00 %

Tabell 1 - Krysstabell

I tabell 1 fremstilles svarene både fra de ulike nasjonene, sammenlignet med hverandre, deretter hvert kjønn for seg selv innenfor hver enkelt nasjon. Det man kan se er at det er en betydelig større andel personer fra USA som har svart at de har opplevd på bli mobbet på internett. Hele 31,9% svarte ja på dette spørsmålet. Dette tilsvarer at omtrent hver tredje person av de som svarte på undersøkelsen har opplevd nettmobbing. I Norge er

prosentandelen betydelig lavere. Kun 8,2% svarte at de har opplevd å bli mobbet på nett her, noe som tilsvarer ca. hver 12 elev. Ser man på tabell 2 vil man se at denne forskjellen er signifikant. Det vil si at det ikke kommer av en tilfeldighet at en har fått slike svar, og man kan generalisere å si at det mobbes flere folk på nett ved de to skolene i USA enn det gjøres i på den norske skolen.

Omfang av personer som har blitt mobbet på nett

Har du opplevd å bli plaget på internett?				
	N	Gjennomsnitt	Std. Avvik	p
USA	207	1,68	(0,47)	0,000
Norge	195	1,92	(0,28)	
Gutt (USA)	116	1,78	(0,42)	0,000
Jente (USA)	91	1,56	(0,50)	
Gutt (Nor)	81	1,94	(0,24)	0,08
Jente (Nor)	114	1,90	(0,30)	

Tabell 2 – T-test for uavhengige utvalg

Hvis en videre tar for seg hver enkelt nasjon og ser på kjønnene hver for seg, vil man kunne se noen likheter. Både i USA og i Norge er det flere jenter som sier at de har blitt mobbet på nett. Hele 44,0% av jentene som har svart i USA sier at de har opplevd nettmobbing. ”Kun” 22,4% av guttene sier det samme. Det er en nesten doblet prosentandel. I Norge er prosenttallet for begge kjønnene lavere, men en kan se her også at det er flere jenter enn gutter som blir mobbet på nett. 9,6% av jentene sier de er blitt mobbet på nett, og 6,2% av guttene sier det samme. Her er det ikke like stor forskjell på kjønnene som det er i USA. Ser man på tabell 2 kan man se at det er et signifikant resultat på kjønnene i USA, mens i Norge kan det skyldes tilfeldigheter.

4.2 HVOR OFTE BLIR DU PLAGET PÅ INTERNETT?

Hyppighet av nettmobbingen

Hvor ofte blir du plaget på internett?				
	N	Gjennomsnitt	Std. Avvik	p
USA	67	5,85	(1,78)	0,093
Norge	16	5,06	(2,26)	
Gutt (USA)	26	6,23	(1,66)	0,079
Jente (USA)	41	5,61	(1,83)	
Gutt (Nor)	5	3,40	(2,61)	0,234
Jente (Nor)	11	5,82	(1,72)	

Tabell 3 – T-test for uavhengige utvalg

På dette spørsmålet ble elevene spurt om hvor ofte de blir plaget, og svarene varierte fra 1 = flere ganger daglig, til 7 = sjeldnere. Så desto høyere gjennomsnittstall, desto sjeldnere blir elevene mobbet. Det man da kan se ut ifra dette er at de som har svart at de blir mobbet i Norge, blir i gjennomsnitt mobbet oftere enn de i USA som har svart på det samme. Men slik som man kan se i tabellen, så er dette ikke signifikant, og kan dermed ikke sies generelt for skolekulturene i de forskjellige nasjonene. I USA blir de guttene som har svart mobbet sjeldnere enn jentene som har svart. I Norge blir de 5 guttene som har svart til sammen mobbet mye oftere enn jentene.

4.3 HVA GJØR SKOLEN HVIS DE FÅR HØRE AT DET FOREGÅR DIGITAL MOBBING?

Hvilke konsekvenser får mobbingen?

NORGE & USA		Hva gjør skolen hvis de får høre om at det foregår digital mobbing?									
		Ingenting	Gjensitting/ utvisning	Forsamling m/elevgruppa	Møte med foresatte	Rektors kontor	Fratatt tlf+ gjensitting	Prøver å hjelpe "ofret"	Vet ikke	Blokker nettsiden fra wifi	Total
USA	Count	36	68	0	3	22	3	10	46	1	189
	Percent	19,00 %	36,0 %	0,00 %	1,60 %	11,60 %	1,60 %	5,30 %	24,30 %	0,05 %	100,00 %
Norge	Count	4	32	31	24	23	0	29	25	0	168
	Percent	2,30 %	18,50 %	17,90 %	13,90 %	13,30 %	0,00 %	16,80 %	14,50 %	0,00 %	100,00 %

Tabell 4 - krysstabell

Ser man her på tabell 4, kan man finne en del forskjeller i hvordan skolene velger å håndtere mobbingen. Hele 19% i USA sier at skolen gjør ingen verdens ting når de får høre om at det foregår mobbing. I Norge mener kun 2,3% det samme.

En annen stor forskjell ser man hvis man ser på svaralternativet "Forsamling med elevgruppa", her har nemlig ingen av elevene i USA svart at dette er en av konsekvensene for digital mobbing. Mens hele 18,5% av de norske elevene svarer at dette er noe skolen gjør hvis de får høre at det foregår mobbing på nett. Det samme gjelder "Møte med foresatte". Her er prosentandelene 1,6% og 13,9%, hvor norske elever er de som oftest sier at det blir kalt inn til møte med foreldrene. Resten av svaralternativene har også noen forskjeller, men de som nå er blitt nevnt, er de med betydelig størst forskjell. Når det gjelder svaralternativet "Gjensitting/utvisning" ser man at prosentandelen er ganske stor både i USA og i Norge. I USA har hele 36,0% av elevene svart at dette er en konsekvens, og da menes det utvisning i 3-5 dager. På de norske spørreskjemaene hvor elevene har svart at utvisning er en

konsekvens, menes det at eleven som mobber må bytte skole. Det er 18,5% av de norske elevene som har sagt at dette er konsekvensen av digital mobbing.

4.4 HAR DU FÅTT OPPLÆRING I BRUK AV DIGITALE MEDIER PÅ SKOLEN?/ TROR DU DENNE OPPLÆRINGEN ER MED PÅ Å FOREBYGGE MOBBING?

Har skolen stått for noen form for opplæring i fornuftig bruk av digitale medier

NORGE & USA		Har du fått opplæring i bruk av digitale medier på skolen?		
		Ja	Nei	Total
USA	Count	75	121	196
	Percent	38,30 %	61,70 %	100,00 %
Norge	Count	97	95	191
	Percent	50,50 %	49,50 %	100,00 %

Tabell 5 – Krysstabell

Er denne opplæringen med på å forebygge digital mobbing?

NORGE & USA		Tror du denne opplæringen er med på å forebygge mobbing?			
		Ja	Vet ikke	Nei	Total
USA	Count	17	26	34	77
	Percent	22,10 %	33,80 %	44,20 %	100,00 %
Norge	Count	34	51	11	96
	Percent	35,40 %	53,10 %	11,50 %	100,00 %

Tabell 6 - Krysstabell

På disse spørsmålene hvor det handler om hvorvidt elevene har fått opplæring fra skolen på hvordan de skal oppføre seg på nett, og om de eventuelt tror dette er med på å forebygge mobbing, kan man også se noen klare forskjeller. Omtrent halvparten av de norske elevene svarer at de faktisk har fått opplæring i fornuftig bruk av internett, fra skolen sin. Det er ikke en mye mindre prosentandel som har svart ”Ja” på det samme spørsmålet fra USA, men litt. Her har 38,3% svart at de har fått opplæring i en slik bruk av skolen sin. Når man ser videre på neste spørsmål ser man hva elevene tenker om denne opplæringen, om den faktisk har noen betydning. Det er ikke så alt for mange som tror at denne opplæringen har noen betydning i noen av landene, med 22,1% i USA og 35,4% i Norge. Ser man derimot på de som har svart ”Nei”, at de ikke tror denne opplæringen er med på å forebygge mobbing, ser man at det er omtrent fire ganger så mange elever i USA som har krysset av for dette svaralternativet, som i Norge. Hele 44,2% av elevene i USA som svarte tror ikke at denne opplæringen har noen betydning. I Norge svarer 11,5% det samme. Så i Norge er det en mye

større gruppe som har svart at de ikke vet om det har noen betydning eller ikke.

4.5 HAR DU GJORT NOE PÅ NETT SOM DU TROR HAR FØRT TIL AT NOEN HAR BLITT SÅRET?

Omfang av personer som sier de har mobbet på nett

		Har du gjort noe på nett som du tror har ført til at noen har blitt såret?			
		Ja	Vet ikke	Nei	Total
USA	Count	45	60	91	196
	Percent	23,00 %	30,60 %	46,40 %	100,00 %
Norge	Count	9	53	127	189
	Percent	4,80 %	28,00 %	67,20 %	100,00 %
Gutt(Nor)	Count	6	24	47	77
	Percent	7,80 %	31,20 %	61,00 %	100,00 %
Jente(Nor)	Count	3	29	80	112
	Percent	2,70 %	25,90 %	71,40 %	100,00 %
Gutt(USA)	Count	23	34	51	108
	Percent	21,30 %	31,50 %	47,20 %	100,00 %
Jente(USA)	Count	22	26	40	88
	Percent	25,00 %	29,50 %	45,50 %	100,00 %

Tabell 7 - Krysstabell

Tabell 7 viser hvor mange som i følge dem selv har mobbet eller plaget noen på nett. I tabell 7 kan man se at svaralternativet "Vet ikke" har omtrent like stor prosentandel på alle sammenligningene. Både mellom nasjonene og mellom kjønnene innenfor hver nasjon. Denne ligger på omtrent 30%. Det man kan se forskjeller på, er på de andre svaralternativene. I USA er det generelt flere som sier at de har mobbet på nett; noe som stemmer overens med det at det er flere elever i USA som sier at de har opplevd å bli mobbet. Verken i Norge eller i USA ser man noen betydelig forskjell når det kommer til forskjell på kjønnene. I Norge sier 2,7% av jentene at de har mobbet, mens 7,8% av guttene sier det samme. I USA sier 21,3% av guttene og 25,0% av jentene at de har mobbet på nett.

4.6 HAR DU NOEN GANG VURDERT Å SLETTE DIN PROFIL PÅ DIGITALE PLATTFORMER?

Villighet til å koble seg fra de digitale plattformene

NORGE & USA		Har du noen gang vurdert å slette din profil på digitale plattformer?		
		Ja	Nei	Total
USA	Count	83	111	194
	Percent	42,80 %	57,20 %	100,00 %
Norge	Count	85	106	191
	Percent	44,50 %	55,50 %	100,00 %

Tabell 8 - Krysstabell

På spørsmålet om elevene noen gang har vurdert å slette sin profil fra de ulike nettsidene, er svarene noenlunde like. Det er et lite overtall på svaralternativet ”Nei”, men ikke stort.

4.7 RESULTAT AV MINI-INTERVJU

På de to spørsmålene angående hvorvidt skolene har en form for opplæring i fornuftig bruk av internett, samt hvilke konsekvenser det får om digital mobbing blir oppdaget, svarte den ene skolen i USA at de har et slikt ”kurs” hver høst. Dette ”kurset” går ut på at elevene logger inn på en nettside og digitalt skriver under på at de ikke skal mobbe på nett. Konsekvensene for digital mobbing er de samme for tradisjonell mobbing; elevene blir kalt inn, enkeltvis, til møte med dekan for studentene hvor det prøves å komme til bunns i mobbingen. Deretter skal begge partene skrive under på et skjema hvor de går med på at de skal la hverandre være i fred. Hvis dette ikke overholdes kalles det inn til møte med foreldre, og hvis det fortsatt ikke tar slutt fører det til utvisning i noen dager.

I Norge gis det inntrykket av at de hele tiden har et fokus på danning, både på nett og generelt i samfunnet. På spørsmålet om hvilke konsekvenser nettmobbing får, gis det svaret at de kaller inn til møte med foreldre hvor de prøver å komme til bunns i problemet. I tillegg kan det tas opp på det klassetrinnet det gjelder. Da snakker de generelt om hvordan elevene skal oppføre seg på nett, og hva som ikke er akseptabelt. De tar mobbing og nettmobbing veldig seriøst.

5.0 DRØFTING

5.1 HOVEDFUNN

De største forskjellene en kunne se ut fra undersøkelsene var omfanget av mobbingen. Hele 31,9% av de spurte elevene i USA svarte at de hadde opplevd å bli mobbet på nett. Dette tilsvarer nesten hver tredje elev. I Norge svarte 8,2% det samme. Dette er en betydelig forskjell. I tillegg kan en se store forskjeller i hvilke konsekvenser/sanksjoner som forekommer hvis digital mobbing blir oppdaget. Nesten hver femte elev i USA (19%) sier at det ikke blir gjort noe som helst fra skolen sin side hvis mobbing oppdages. I Norge sier kun 2,3% det samme. Det var også andre svaralternativ ved samme spørsmål en kunne se en betydelig forskjell på, slik som ”forsamling med elevgruppa” og ”møte med foreldre”. Her var det et stort overtall av norske elever som sier at dette er en vanlig konsekvens.

5.2 FORSKJELLER MELLOM SKOLESYSTEMENE, OG UTFORDRINGER VED DETTE

Forskjellene når det kommer til skolesystemene i Norge og USA (de skolene hvor undersøkelsene er delt ut) er stor. I Norge, hvor elevene blir delt opp i team på ca. 50 elever med 25 elever i hver klasse hvor hver elev har en kontaktlærer å forholde seg til, kan virke som er en bedre situasjon med tanke på oppfølging av elevene og også muligheter for fokus på forebygging. Her er det ofte fokus på relasjonsbygging og klassemiljø i starten av ungdomsskolekarrieren. Det gir elevene mulighet til å knytte vennskap og til å føle en trygghet blant elevgruppa.

I USA, hvor elevene går fra rom til rom, til de forskjellige lærerne med ett hovedfag de underviser i, vil det være vanskeligere å fokusere på forebygging av mobbing. Dette delvis for at lærerne kun har ansvar for sitt fag, og dette er den eneste timen i løpet av dagen de ser elevgruppa, og for at elevene ikke har faste grupper/klasser de går til time sammen med. Det er forskjellige sammensetninger av elever i hvert undervisningsfag. Dermed kan elevene ha flere hundre medelever å forholde seg til gjennom en hel dag. Det vil dermed bli vanskeligere å føle en trygghet og et samhold med en spesifikk klasse. I tillegg har ikke elevene en kontaktlærer å forholde seg til, og vil dermed ikke ha en lærer som har et ekstra ansvar ovenfor seg.

5.3 FORSKJELL MELLOM FOREBYGINGSMETODER

Hvis man ser på mengde mobbing og konsekvenser av mobbingen kan man trekke slutninger

om at det drives to forskjellige forebyggingstiltak i de ulike skolesystemene, og disse gir to ganske så forskjellige resultat på spørreundersøkelsen. Ser man på de skolene i USA som har svart på undersøkelsen vil man se at hele 31,9% har svart at de har opplevd å bli mobbet på nett. Fra den norske skolen var resultatet 8,2% (tabell 1) på det samme spørsmålet. Tabell 2 viser at funnet er signifikant, og at en kan si det generelt at det er faktisk mer digital mobbing ved de to skolestrukturene i USA i forhold til i Norge. Så hvorfor er forskjellen så stor? Kan skolesystemet ha en påvirkning på disse resultatene? Det en kan tenke seg til etter å ha sett på tabell 4 og resultatet av mini-intervjuene er at forskjellene i konsekvenser av mobbingen er store, og at disse mest sannsynlig er mye av grunnen til den store forskjellen i omfang av mobbingen ved de forskjellige skolene og skolestrukturene. Det kan virke som det er en forskjell i hvilken forebyggingstaktikk de bruker. De amerikanske skolene kan virke som har en mer formell forebyggingstaktikk med en behavioristisk ytre kontroll, mens den norske skolen ligger nærmere å ha en uformell forebyggingstaktikk hvor de indre prosessene står sterkere. Her ligger fokuset på ”føre var”-prinsippet, hvor de i stedet for å må håndtere flust av mobbesaker, tar tak på forhånd og heller fokuserer på et godt holdningsarbeid og det å skape gode relasjoner elevene imellom (Torkelsen, 2013).

Dette kan man se gjennom hva Dekanen på den ene skolen i USA svarte, nemlig at de håndterer digitale mobbesaker likedan som de håndterer tradisjonelle mobbesaker, altså at de tar det svært seriøst og har klare rutiner for hva de gjør. De tar først inn til samtaler med elevene, deretter tar de kontakt med foreldrene, og hvis mobbingen fortsetter blir elevene utvist. I og med at kun 1,6% av de amerikanske elevene har svart at det blir kalt inn til møte med foreldrene, og hele 36,0% sier at utvisning er konsekvensen for mobbing, virker det ikke som det skolen sier og det de faktisk gjør har en sammenheng. Så her kan det virke som det er den behavioristiske strenge ytre kontrollen med utvisning som er det de praktiserer mest. Mens i Norge hvor mange flere elever sier at både det å ha en forsamling med hele elevgruppa angående mobbing, og det å kalle inn til møte med foreldre er konsekvenser som ofte forekommer av digital mobbing, viser at skolesystemene har to vidt forskjellige måter å håndtere mobbesaker på. Selv om også mange i Norge svarte at utvisning er et resultat av mobbing, kan nok dette være elever som ikke helt vet hvilke konsekvenser mobbing får, og som har sett eksempler i media om at mobbere må bytte skole. Det at miljøterapeuten fra den norske skolen sier at de ofte kaller inn til møter med foreldre, samt at de også ofte samler hele

klassetrinnet og snakker om mobbing stemmer bra over ens med hva elevene sier er konsekvensene for mobbing.

Her kan man da se store forskjeller i hvordan de ulike skolesystemene velger å sanksjonere mobbingen. Man ser den strenge ytre kontrollen med utvisning, hvor elevene blir utvist fra skolen i noen dager, for så å komme tilbake uten å få andre konsekvenser. Denne taktikken kan se ut til å ikke fungere så godt med tanke på forebygging og minking av mobbingen. Samtidig så ser man hvordan den uformelle forebyggingstaktikken som blir brukt i det norske skolesystemet kan gi et bedre resultat når man måler omfanget av mobbingen. Her ligger fokuset på de indre prosessene til elevene. Utvikling av empati og holdningsarbeid kan nok være like viktig, om ikke viktigere, som å snakke om fornuftig bruk av internett med elevene. For elevene vil da utvikle en empati som kan gjøre at selv om de er på nett, så vil de kunne være i stand til å speile seg i andre mennesker (Imsen, 2012, s. 419). De vil være i stand til å sette seg inn i den andre sin situasjon, og vil forhåpentligvis vite hvordan det sømmer seg å være på nett.

Ser man på tabell 7, ”Har du gjort noe på nett som du tror har ført til at noen har blitt såret?”, ser man at det kan stemme ganske bra at det er flere folk på de utvalgte skolene i USA som er blitt mobbet, for det er også tilsvarende flere her som sier de faktisk har mobbet, enn det er på skolen i Norge. Hele 23% sier de har mobbet andre her, i motsetning til elevene på den norske skolen hvor kun 4,8% sier det samme. Dette er et tegn på at holdningsarbeidet og fokuset på empatiutviklingen her i Norge faktisk er med på å redusere mobbing på nett.

Dette med utvikling av empati kan nok være noe mange forbinder med oppdragelse og ”foreldrenes ansvar”... Ja, det er foreldrenes ansvar, men det er også lærernes ansvar å lære elevene empati. Både gjennom hva en sier og hva en gjør. Som lærer er man, om man vil eller ikke, rollemodeller for barn og unge. Det er derfor en som lærer bør være bevisst på hvordan en fremstiller seg selv som person. Ofte kan man på småtrinnet se lærere som spør elevene ”hva tror du han/hun føler når du gjør slik?”. Dette er en måte å utvikle elevenes empati på. Men hva med mellomtrinnet og ungdomstrinnet? Er det ofte at man kan høre en lærer stille slike spørsmål her? Er det ikke lengre viktig på disse trinnene å fokusere på medelevenes følelser? Er barnas empatiutvikling ferdig utviklet etter småtrinnet? –Nei, for barn er denne utviklingen konstant, og en bør ha et slikt fokus på empatiutvikling også her (Holm, 2001, s. 97).

Denne prosessen med empati er også en del av forebyggingen av mobbing og digital mobbing. Et barn med en godt utviklet empati, vil mest sannsynlig ikke mobbe andre. Dette for at barnet selv kan sette seg inn i situasjonen og vite at det er galt å mobbe.

Lærerens rolle i forebyggingen er som nevnt i teoridelen svært viktig. I tillegg til å hjelpe elevene med empatiutviklingen, er nok det som er aller viktigst for en lærer å gjøre er å skape et trygt klasse- og læringsmiljø, samt å skape gode relasjoner mellom lærer-elev og elev-elev. Setter man av god tid til å skape gode relasjoner i starten av året eller starten av ungdomsskolen, vil elevene kunne oppleve en trygghet og tilhørighet til klassen fra starten av. Dette er med på å skape et godt og trygt læringsmiljø. Dette er noe som det kan virke som fokuseres på i det norske skolesystemet, i motsetning til de to skolesystemene i USA hvor det faglige fokuset står sterkest.

5.4 HVA SKOLENE FAKTISK GJØR MED TANKE PÅ OPPLÆRING I DIGITALE MEDIER, OG VIRKNINGEN AV DETTE

Ser en på tabell 5 som omhandler hvorvidt skolene har drevet med noen form for aktiv opplæring i bruk av digitale medier, ser man noen forskjeller. Omtrent halvparten av elevene som svarte i Norge har svart at de mottar en slik opplæring fra skolen, mens 38,3% av elevene i USA svarte det samme. Det er ikke en betydelig forskjell, men det en kan se når man ser videre på neste tabell (tabell 6) er at det er en større forskjell når det kommer til hvorvidt disse elevene mener denne opplæringen er med på å forebygge digital mobbing. Hele 44,2% av de amerikanske elevene svarte at det ikke er med på å forebygge mobbingen. 33,8% svarte at de ikke vet, og kun 22,1% svarte at de trodde denne opplæringen faktisk er med på å forebygge nettmobbing. I Norge svarer kun 11,5% at de ikke mener denne opplæringen gir noe resultater, omtrent halvparten vet ikke, og 35,4% mener at den forebygger. Disse resultatene kan en sammenligne med de to mini-intervjuene. Da ser man at det kan virke som det som gjennomføres i USA er rent juridiske dokumenter angående mobbing som må underskrives av elevene, men at elevene selv ikke synes dette har noe virkning når det kommer til å forebygge mobbingen. Mens på den norske skolen, hvor miljøterapeuten selv sier at de ikke har noe lagt inn i årsplanen angående opplæring i digitale medier, her sier mange av elevene at de mottar en slik opplæring. Det kan da tyde på at det er opp til hver enkelt lærer å fokusere på dette. Det man da også kan se er at det virker som denne opplæringen gir et bedre resultat når det kommer til om elevene mener den har noen virkning på forebyggingen av mobbing. Dette handler da igjen om holdningsarbeid (Torkelsen, 2013). Gjennom å hele tiden ha et fokus på å

skape gode holdninger, gjelder disse holdningene både på skolen og på internett. Så en kan selv tenke seg til at dette i større grad vil være med på å danne reflekterte elever angående mobbing, i forhold til de elevene som ikke mottar et slikt holdningsarbeid fra lærerne, og heller kun må skrive under på et skjema om at de ikke skal mobbe andre.

I Norge drives det konstant et holdningsarbeid i forhold til oppførsel på nett. Så hva er best? En engangshendelse ved starten av hvert skoleår, eller et konstant fokus på oppførsel, holdninger og relasjoner? De fleste vil nok være enig at et konstant fokus på det vil være det beste. Da får man en konsistens over temaet også (Høiby, 2002).

5.5 BARN OG UNGES BRUK AV DIGITALE PLATTFORMER

I tabell 3, hvor det spørres om hvor ofte de blir mobbet på nett, kan en se at det virker som de norske barna blir mobbet oftere enn de amerikanske barna som har svart at de har opplevd mobbing. Svaret er ikke signifikant, så det kan ikke sies generelt for de to skolesystemene, men likevel kan det se ut som tendensen er der. Dette kan tyde på selve bruken av mobilen eller lignende er større på den norske skolen. Dette igjen kan da komme av at det er strengere med tanke på når og hvor elevene får bruke mobilen på skolen på de to amerikanske skolene, enn i det er i Norge. Så her kan man trekke den slutningen om at det kan være en fordel å ha litt mer regler på når elevene får bruke mobilene sine på skolen. I tillegg til dette resultatet kan man også sammenligne kjønnene innenfor hver nasjon og skolekultur. I USA ser det ut som jentene blir mobbet oftere enn guttene. Mens i Norge kan det se ut som guttene blir mobbet oftere enn jentene. Ingen av disse funnene er signifikante, så de kan ikke sies generelt. Men det en da kan tenke over er om det er noen forebyggingstaktikker som fungerer bedre på noen kjønn enn andre? Tar for eksempel jentene lettere til seg de uformelle forebyggingstaktikkene, og at det er derfor guttene mobbes oftere på den norske skolen? Dette er spørsmål som hadde vært interessante å funnet ut av, men det vil ikke være mulig å trekke noen slutninger på dette med grunnlag i denne undersøkelsen.

Ser man videre på det siste spørsmålet hvor elevene har svart på om de noen gang har vurdert å slette sin profil på digitale plattformer, tabell 8, ser man noen interessante tall. Det er ganske jevnt mellom hva de forskjellige skolestrukturene har svart. Omtrent fire av ti personer sier at de har vurdert å slette sin profil på digitale plattformer, mens resten ikke har vurdert dette. Så dette sier noe om at til tross for at de kanskje blir mobbet på nett, så vil de fortsatt ikke koble

seg av denne nettsiden. Man vil fortsatt være en del av det digitale fellesskapet. Selv om tallene fra de forskjellige skolene er ganske like, kan man se store forskjeller. Dette for at tallet for antall personer som er blitt mobbet på nett er betydelig høyere på skolene i USA enn skolen i Norge. Derfor kan det være mange flere der som faktisk har blitt mobbet, men som fortsatt er pålogget nettsidene. Dette er ganske interessante funn.

Grunnen til at det kan være vanskelig for elevene å slette brukerne sine, kan nok være for at disse elevene er de såkalte *digitale innfødte* (Prensky, 2011, s. 1). De har vokst opp til bruken av digitale plattformer og medier, og det er derfor da vanskelig å kvitte seg med det. Det kan være at de føler de går glipp av viktige ting, og ikke minst at de ikke lengre er en del av det digitale "fellesskapet". Så det at å faktisk være en del av dette fellesskapet stiller sterkere enn å få fri fra eventuell mobbing. Dette sier noe om hvor avhengige barn og unge faktisk er av internett, og de digitale mediene de er medlemmer av.

6.0 METODEKRITIKK OG FEILKILDER

Eventuelle feilkilder som kan ha ført til forskjellige svar fra de forskjellige nasjonene, kan være oversettelsen fra norsk til engelsk. Enkelte spørsmål egnet seg ikke å ha en direkte oversettelse på, så noen av spørsmålene måtte formuleres på nytt. I tillegg bør man ta med i betraktningen at enkelte elever ikke svarte helt ærlig. Selv om en kan tydelig se at mange har vært ærlig med tanke på spørsmålet "har du mobbet andre?". Dette ser man at kan stemme overens med at det er flere som mobber i USA, og også flere som har blitt mobbet. Dette tyder på at de har vært ganske ærlige.

Et pluss med denne undersøkelsen er at det er mange informanter, slik at det er mulig å generalisere. Noe som kan ha vært med på å skape forskjellige svar kan være fokuset på digital mobbing på skolen. Har en skole stort fokus på dette, kan det være flere elever som innser at de faktisk har blitt mobbet. Til slutt kan det nevnes at elever kan legge ulike tanker omkring begrepet "digital mobbing", så dette kan ha ført til noen forskjellige tolkninger, men til gjengjeld så var det med en definisjon på dette begrepet, så elevene skulle realistisk sett ha hatt den samme grunnforståelsen.

7.0 KONKLUSJON

Jeg mener at oppgaven belyser problemstillingen godt, den viser viktigheten av forebygging av digital mobbing i skolen. I resultatet ser man også klare forskjeller hvor man kan trekke paralleller til hvordan skolestrukturen kan være med å påvirke graden av digital mobbing. Det kommer også tydelig frem at lærerne har en stor og viktig jobb med tanke på forebygging av mobbing og digital mobbing. Det at det i Norge fokuseres mye på fellesskapet og relasjonsbygging mellom både elev-elev og lærer-elev, har nok en stor innvirkning på nettopp dette temaet. Lærerne skaper et trygt og godt klassemiljø, hvor elevene tør å komme til kontaktlærerne sine og fortelle om ting. Dette har de ikke på de utvalgte skolene i USA. På disse skolene er det lite fokus på klassemiljø, og også lite fokus på forebygging av mobbing. Her gjennomføres kun den årlige, påkrevde utfyllingen av skjemaet, deretter flyttes fokuset på det faglige. Som nevnt i teorien er det viktig med et faglig fokus, men ikke bare det! Elever skal lære på skolen, men de skal ikke bare lære matematikk, språk, historie og lignende. De skal også lære å bli dannede mennesker som fungerer i dagliglivet i samspill med andre. Det er derfor det er viktig og også fokusere på relasjonsbyggingen elevene imellom.

Så det man kan konkludere med er at all slags forebygging mot mobbing er viktig, men at kanskje den viktigste formen er uformell forebygging, hvor en fokuserer på de indre prosessene hos elevene, i motsetning til en streng behavioristisk ytre straff.

Så med tanke på hva bakgrunnstanken angående denne undersøkelsen før den ble gjennomført, kan en se at resultatet ble helt annerledes enn først antatt. Selv om det er et strengere regime for hvor og når elevene får lov til å bruke mobilen på skolen, er det fortsatt mer mobbing på disse skolene i USA. Så det hjelper ikke med en ytre streng makt for å forhindre digital mobbing. I stedet bør man heller fokusere på å lære elevene hvordan de skal oppføre seg på slike sider, og heller drive med et aktivt holdningsarbeid ifra skolen sin side. Så, har skolen og skolestrukturen et ansvar når det gjelder digital mobbing, og kan vi gjøre noe for å forhindre dette? Helt klart!!

8.0 LITTERATURLISTE

Gilbert, P. (2011) *Kunsten å vise medfølelse*. Trondheim: Tapir Akademiske Forlag AS

Holm, U. (2001) *Empati – å forstå menneskers følelser*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

Høiby, H. (2002) *Mobbing kan stoppes*. Bergen: Fagbokforlaget AS

Imsen, G. (2012) *Elevens verden*. Oslo: Universitetsforlaget AS

Kjølleberg, E. (2014, 20.05) *Ildskjeler avgjør om elevene lærer nok data*. Hentet fra:

<http://www.nrk.no/fordypning/laerere-mangler-digital-kompetanse-1.11507064>

Lassen, L. & Breilid, N. (2010) *Den gode elevsamtalen*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

Lillejord, S., Manger, T. & Nordahl, T. (2012) *Livet i skolen 2*. Bergen: Fagbokforlaget AS

Lund, H. (2015) *Rammeverk for grunnleggende ferdigheter*. Hentet 14.05.2015 fra

<http://www.udir.no/Lareplaner/Forsok-og-pagaende-arbeid/Lareplangrupper/Rammeverk-for-grunnleggende-ferdigheter/>

Moen, E. (2014). *Slik stopper vi mobbing*. Oslo: Universitetsforlaget AS

Olsen, M. I. & Traavik, K. M (2010) *Resiliens i skolen*. Bergen: Fagbokforlaget AS

Olweus, D. (1992) *Mobbing i skolen*. Oslo: Universitetsforlaget AS

Postholm, M. B. & Jacobsen, D. I. (2012) *Læreren med forskerblick*. Kristiansand:

Høyskoleforlaget AS

Prensky, M. (2001) *Digital Natives, Digital Immigrants*, (5), [1]-6

- Regjeringen. (2007) *Statsråd Heidi Grande Røys ønsker økt bruk av IKT i barnehagen*. Hentet 20.05.2015, fra <https://www.regjeringen.no/nb/aktuelt/heidi-grande-roys-onsker-okt-bruk-av-ikt/id492540/>
- Ringdal, K. (2007) *Enhet og mangfold*. Bergen: Fagbokforlaget AS
- Roland, E. (2014) *Mobbingens Psykologi*. Oslo: Universitetsforlaget AS
- Stemland, L. (2007) *Et sosiologisk blikk på mobbing*. (Hovedfagsavhandling, Universitetet i Tromsø) Hentet fra <https://www.ub.uit.no/munin/bitstream/handle/10037/1086/thesis.pdf?sequence=1>
- Sønsteby, C (2013, 06.08.). Knust far krever drapstiltale mot mobbenettsted etter at datteren tok sitt eget liv. *Tv2*. Hentet fra: <http://www.tv2.no/a/4099014>
- Torkelsen, J. H. (2013) *Elev- og lærlingombudet i Vest-Agder opptatt av aktivt holdningsarbeid*. Hentet 14.05.2015, fra <http://www.vaf.no/arkiv/2013/04/elev-og-laerlingombudet-i-vest-agder-opptatt-av-aktivt-holdningsarbeid/>

9.0 VEDLEGG

Vedlegg 1

	MOBBEREN	OFFERET	TILSKUEREN
TRINN 1: Man vurderer muligheter.	Får en følelse av muligheten til å dominere. Identifiserer aktuelle ofre.	Prøver å tilpasse seg. Ikke klar over risikoene. Signaliserer sårbarhet.	Tilpasser seg. Signaliserer styrke.
TRINN 2: Man prøver og feiler.	Noen få forsøk på dominans. Tolker responsen. Prøver seg frem.	Håndterer situasjoner dårlig. (Sinne/tårer.) Skamfølelse og håp.	Ukomfortabel. Gir støtte til plagerne. Unngår offeret.
TRINN 3: Mobbingen begynner.	Plagingen blir mer fysisk og seriøs. Offeret blir avhumanisert. Opplever gevinst.	Føler seg ubrukelig, tar ansvar for utstøtinga. Føler skyld. «De har det bare gøy.»	Maktesløs. Føler ansvar for å gripe inn, men tør ikke. Fiktiv norm.
TRINN 4: Mobbingen eskalerer.	Mobbingen blir verre. Offeret helt ut. Mobbingen virker – avhengighet	Følelse av håpløshet og stress. Utvikler dårlig selvbilde. Usikkerhet, feiltolker, sykdom.	Mobbingen oppleves naturlig. Best å passe på seg selv. Noen blir med på plagingen.
TRINN 5: Mobbingen er etablert.	Mobbingen blir total. Usårbar, men stressende. Hvis ikke stoppet – kriminalitet.	Verden er en utrygg plass. Psykisk og fysisk sykdom. Selvmordstanker.	Opplever at verden er utrygg. Tar vare på seg selv.

(Moen, 2014, s. 26)

DIGITAL MOBBING

DIGITAL MOBBING: Å være slem mot andre ved å sende eller publisere skadelig materiale eller å ta del i andre former for sosial ondskap gjennom internett eller andre digitale teknologier.

1. Kjønn

- Gutt
- Jente

2. Alder? _____ år

3. Er det lov til å bruke mobil eller lignende på skolen du går på?

- Ja, hele tiden
- Ja, men bare i noen situasjoner (friminutt, enkelte timer eller lignende)
- Nei

4. Hvor mange digitale medier eier du? (mobil, iPhone, data, nettbrett eller lignende) _____.

5. Hvilke digitale plattformer er du medlem av? (eks. Facebook, Snapchat, Instagram, Twitter, Ask.fm eller lignende) Fyll ut:

6. Har du opplevd å bli plaget på internett? (Hvis nei, kan du la være å svare på spørsmål 7-11)

- Ja
- Nei

7. Hvis ja, hvor ofte?

- Flere ganger daglig
- En gang om dagen
- Ikke hver dag, men flere ganger i uken
- En gang i uken
- Ikke hver uke, men flere ganger i måneden
- En gang i måneden
- Sjeldnere

8. Når blir du plaget over internettet?

- I skoletiden
- På fritiden
- Begge deler

9. Hva går plagingen ut på?

10. Har du noen gang varslet noen om at du blir plaget på nettet?

- Ja
- Nei

11. Hvis ja, hvem?

- Foreldre/foresatte
- Skolepersonell
- Nettside administrasjon
- Andre. _____

12. Har du sett andre bli mobbet på nettet?

- Ja
- Usikker
- Nei

13. Hvis ja, hva gjør du hvis du ser det?

- Gjør ingenting
- Sier ifra til voksne
- Prøver å stoppe mobbingen
- Annet. _____

14. Hva gjør skolen hvis de får høre om at det foregår mobbing? Hvilke konsekvenser får mobbingen?

15. Har du noen gang vurdert å slette din profil på digitale plattformer?

- Ja
- Nei

16. Har du fått opplæring i bruk av digitale medier på skolen?

- Ja
- Nei

17. Hvis ja, tror du det er med på å forebygge mobbing?

- Ja
- Vet ikke
- Nei

18. Har du gjort noe på nett som du tror har ført til at noen har blitt såret?

- Ja
- Usikker
- Nei

19. Hvis ja, hvor ofte?

- Flere ganger daglig
- En gang om dagen
- Ikke hver dag, men flere ganger i uken
- En gang i uken
- Ikke hver uke, men flere ganger i måneden
- En gang i måneden
- Sjeldnere

20. Er det noe annet du vil fortelle? For eksempel om dine erfaringer med digital mobbing, eller tanker du har rundt dette emnet.

21. Tror du det forekommer mer digital mobbing nå når dere har lov til å bruke mobilen på skolen i enkelte situasjoner?

- Ja
- Nei

Takk for at du tok deg tid til å svare. –Lena Hansen

CYBERBULLYING

CYBERBULLYING: *Being mean to others by sending or publishing hurtful materials or taking part in other ways of social evilness through the internet or other digital devices.*

1. Gender

- Boy
- Girl

2. Age? _____ years old.

3. Is it allowed using cell phones or similar items at the school you are attending?

- Yes, all the time
- Yes, at certain times
- No

4. I you haven't always been allowed to use your cell phone in school, do you think there is more cyber bullying now, than it was before?

- Yes
- I don't know
- No

5. How many digital items do you own? (Cell phone, iPhone, computer, tablet or similar items) _____.

6. What digital platforms are you a member of? (ex. Facebook, Snapchat, Instagram, Twitter, Ask.fm or similar pages)

7. Have you experienced being bullied online?

- Yes
- No

8. If yes, how often?

- Several times a day
- Once a day
- Not every day, but several times a week
- Once a week
- Not every week, but several times a month
- Once a month
- Rarely

9. When are you being bullied over the internet?

- During school
- In your spare time
- Both

10. What are they bullying you for?

11. Have you ever told anyone about you being bullied online?

- Yes
- No

12. If yes, who? (Mark all that apply)

- Parents/guardians
- School administration
- Website administration
- Others. _____

13. Have you seen others being bullied online?

- Yes
- Not sure
- No

14. If yes, what do you do if you see it?

- I do nothing
- Tell adults
- I'm trying to stop the bullying
- Other. _____

**15. What does the school do if they get to hear about someone being bullied online?
What consequences does the bullying get?**

15. Have you ever considered deleting your profile on social media?

- Yes
- No

16. Have you received training in a sensible way of using social media, from the school?

- Yes
- No

17. If yes, do you think it helps preventing bullying?

- Yes
- I don't know
- No

18. Have you ever done anything online that you think might have hurt another person?

- Yes
- I'm not sure
- No

19. If yes, how often?

- Several times a day
- Once a day
- Not every day, but several times a week
- Once a week
- Not every week, but several times a month
- Once a month
- Rarely

20. Is there anything else you want to tell me? For example your experiences with cyber bullying, or your thoughts around this subject.

Thank you for taking the time to answer. –Lena Hansen